

Конституційне право

УДК 321.7:061.2(477:4-6ЄС)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.19143560>

Євроінтеграційний вимір розвитку громадянського суспільства в Україні

Федірко І. П.

кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри політології
Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Україна,
<https://orcid.org/0000-0003-4626-512X>

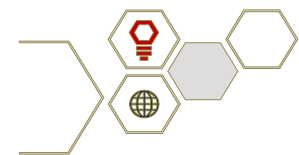
Косілова О. І.

д.ю.н., доцент,
професор кафедри міжнародного права та права ЄС
Державний податковий університет, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-5574-3771>

Прийнято: 05.03.2026 | Опубліковано: 21.03.2026

Анотація: У статті здійснено комплексний аналіз міжнародних та європейських стандартів діяльності інститутів громадянського суспільства (ІГС) у контексті євроінтеграційного курсу України та функціонування держави в умовах воєнного стану. Метою дослідження є визначення змісту міжнародних і європейських підходів до правового статусу та участі ІГС у публічному управлінні, а також оцінка стану їх імплементації в національне законодавство України.

Методологічну основу становлять формально-юридичний, порівняльно-правовий, системний та структурно-функціональний методи, а також елементи інституційного аналізу. Досліджено положення актів ООН, Ради

Європи та Європейського Союзу, зокрема стандарти організаційної автономії, фінансової самостійності та участі ІГС у формуванні публічної політики.

Встановлено, що попри формальну відповідність базових нормативних актів України міжнародним вимогам, механізми реальної участі громадянського суспільства залишаються недостатньо інституціоналізованими. Особливу увагу приділено проблемі фінансової спроможності ІГС та явищу «проектної залежності» в умовах воєнного стану. Обґрунтовано необхідність переходу від консультативної моделі взаємодії до сталого партнерства між державою та громадянським суспільством відповідно до стандартів «good governance».

Ключові слова: інститути громадянського суспільства, міжнародні стандарти, Рада Європи, Європейський Союз, імплементація, воєнний стан, належне врядування.

The European integration dimension of civil society development in Ukraine

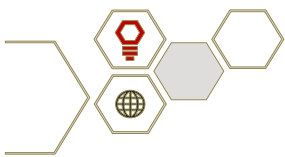
Ivan Fedirko,

Candidate of Philosophical Sciences (PhD in Philosophy), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Political Science
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0003-4626-512X>

Olha Kosilova,

Doctor of Law, Associate Professor,
Professor of the Department of International Law and EU Law
State Tax University, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-5574-3771>

Abstract: The article provides a comprehensive analysis of international and European standards governing the activities of civil society institutions (CSIs) within the context of Ukraine's European integration course and the functioning of the state under martial law. The purpose of the study is to determine the substance

of international and European approaches to the legal status and participation of CSIs in public administration, as well as to assess the state of their implementation in Ukrainian national legislation.

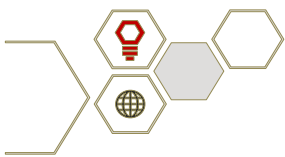
The methodological framework of the research is based on formal-legal, comparative-legal, systemic, and structural-functional methods, as well as elements of institutional analysis. The provisions of legal instruments adopted by the United Nations, the Council of Europe, and the European Union are examined, particularly the standards of organizational autonomy, financial independence, and participation of CSIs in public policy-making.

The study concludes that despite the formal compliance of Ukraine's core legislative acts with international requirements, the mechanisms of effective civil society participation remain insufficiently institutionalized. Special attention is paid to the issue of financial sustainability of CSIs and the phenomenon of «project dependency» under martial law. The necessity of transitioning from a consultative model of interaction to a sustainable partnership between the state and civil society in accordance with the principles of good governance is substantiated.

Keywords: civil society institutions; international standards; Council of Europe; European Union; implementation; martial law; good governance.

Постановка проблеми. Інститути громадянського суспільства є невід'ємним елементом демократичної держави та важливим механізмом реалізації принципу верховенства права. У сучасних умовах трансформації політичної системи України, євроінтеграційного курсу та функціонування держави в умовах воєнного стану особливого значення набуває питання відповідності національного законодавства міжнародним та європейським стандартам діяльності інститутів громадянського суспільства (далі ІГС).

Ефективність міжнародних стандартів діяльності інститутів громадянського суспільства значною мірою залежить від рівня їх імплементації у національні правові системи. У цьому контексті особливого

значення набуває аналіз співвідношення міжнародних і європейських стандартів з чинним законодавством України у сфері діяльності інститутів громадянського суспільства. Такий аналіз дає змогу виявити як позитивні тенденції гармонізації національного правового регулювання з міжнародними зобов'язаннями України, так і наявні прогалини та колізії, що потребують подальшого нормативного та інституційного вдосконалення.

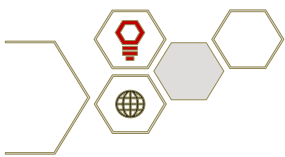
Незважаючи на наявність нормативних гарантій свободи об'єднання та участі громадян у публічному управлінні, ефективність їх реалізації залишається дискусійною, що зумовлює необхідність комплексного наукового аналізу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасному науковому дискурсі проблематика розвитку громадянського суспільства та його участі у процесах публічного управління посідає вагоме місце. Теоретико-методологічні засади становлення та функціонування громадянського суспільства в Україні досліджувалися у працях В. Бабкіна, В. Бебика, М. Михальченка, Ф. Рудича, А. Карася, Г. Щедрової, М. Козюбри, О. Батанова та інших учених. Питання інституційної взаємодії держави й громадянського суспільства, а також механізмів участі ІГС у виробленні публічної політики розкрито у дослідженнях В. Тертички, І. Коліушка, В. Скрипнюка та ін.

Окремі аспекти нормативно-правового забезпечення участі громадськості у процесах прийняття управлінських рішень, зокрема у контексті європейської інтеграції України та впровадження принципів належного врядування, знайшли відображення у працях вітчизняних науковців і аналітичних матеріалах профільних інституцій [1; 3; 4; 5; 6; 9; 10].

Водночас у більшості зазначених досліджень увага зосереджується або на загальнотеоретичному осмисленні феномену громадянського суспільства, або на аналізі окремих інструментів участі без їх системного співвіднесення з міжнародними стандартами, зокрема стандартами Ради Європи [13-15].

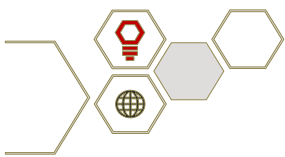

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що питання комплексної оцінки рівня імплементації міжнародних стандартів участі інститутів громадянського суспільства у національне законодавство та управлінську практику України залишається недостатньо розробленим. Недостатньо визначеними є критерії оцінювання відповідності національних механізмів участі міжнародним зобов'язанням України, а також системні чинники, що зумовлюють фрагментарність їх практичної реалізації. Зазначене обумовлює актуальність даного дослідження та визначає його спрямованість на усунення окресленої наукової прогалини.

Після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України сформувався окремий науковий напрям, присвячений функціонуванню громадянського суспільства в умовах воєнного стану. У дослідженнях наголошується на необхідності збереження балансу між вимогами національної безпеки та дотриманням міжнародних стандартів прав людини [11]. Вчені підкреслюють, що навіть в умовах воєнного стану держава зобов'язана забезпечувати пропорційність обмежень свободи об'єднання та не допускати надмірного втручання у діяльність правозахисних і волонтерських організацій.

Водночас аналіз наукової літератури засвідчує, що більшість досліджень зосереджується або на міжнародно-правових стандартах, або на національному законодавстві України, тоді як комплексне поєднання правового та політологічного підходів до оцінки інституційної спроможності ІГС в умовах воєнного стану залишається недостатньо розробленим. Саме ця обставина зумовлює актуальність обраної тематики та необхідність системного аналізу імплементації міжнародних і європейських стандартів діяльності інститутів громадянського суспільства в Україні.

У сучасному науковому дискурсі проблематика розвитку громадянського суспільства та його участі у процесах публічного управління посідає вагоме місце. Теоретико-методологічні засади становлення та

функціонування громадянського суспільства в Україні досліджувалися у працях В. Бабкіна, В. Бебика, М. Михальченка, Ф. Рудича, А. Карася, Г. Щедрової, М. Козюбри, О. Батанова та інших учених. Питання інституційної взаємодії держави й громадянського суспільства, а також механізмів участі ІГС у виробленні публічної політики розкрито у дослідженнях В. Тертички, І. Коліушка, В. Скрипнюка та ін.

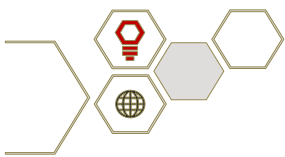
Окремі аспекти нормативно-правового забезпечення участі громадськості у процесах прийняття управлінських рішень, зокрема у контексті європейської інтеграції України та впровадження принципів належного врядування, знайшли відображення у працях вітчизняних науковців і аналітичних матеріалах профільних інституцій [1; 3; 4; 5; 6; 9; 10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Водночас у більшості зазначених досліджень увага зосереджується або на загальнотеоретичному осмисленні феномену громадянського суспільства, або на аналізі окремих інструментів участі без їх системного співвіднесення з міжнародними стандартами, зокрема стандартами Ради Європи [13-15].

Аналіз наукових джерел дає підстави стверджувати, що питання комплексної оцінки рівня імплементації міжнародних стандартів участі інститутів громадянського суспільства у національне законодавство та управлінську практику України залишається недостатньо розробленим. Недостатньо визначеними є критерії оцінювання відповідності національних механізмів участі міжнародним зобов'язанням України, а також системні чинники, що зумовлюють фрагментарність їх практичної реалізації. Зазначене обумовлює актуальність даного дослідження та визначає його спрямованість на усунення окресленої наукової прогалини.

Після початку повномасштабної агресії російської федерації проти України сформувався окремий науковий напрям, присвячений функціонуванню громадянського суспільства в умовах воєнного стану. У дослідженнях наголошується на необхідності збереження балансу між

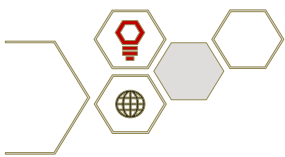

вимогами національної безпеки та дотриманням міжнародних стандартів прав людини [11]. Вчені підкреслюють, що навіть в умовах воєнного стану держава зобов'язана забезпечувати пропорційність обмежень свободи об'єднання та не допускати надмірного втручання у діяльність правозахисних і волонтерських організацій.

Водночас аналіз наукової літератури засвідчує, що більшість досліджень зосереджується або на міжнародно-правових стандартах, або на національному законодавстві України, тоді як комплексне поєднання правового та політологічного підходів до оцінки інституційної спроможності ІГС в умовах воєнного стану залишається недостатньо розробленим. Саме ця обставина зумовлює актуальність обраної тематики та необхідність системного аналізу імплементації міжнародних і європейських стандартів діяльності інститутів громадянського суспільства в Україні.

Метою статті є визначення змісту міжнародних і європейських стандартів діяльності інститутів громадянського суспільства та оцінка стану їх імплементації в правову систему України з урахуванням сучасних викликів.

Методологічну основу дослідження становлять загальнонаукові та спеціально-юридичні методи пізнання. У роботі застосовано формально-юридичний метод для аналізу норм міжнародного та національного законодавства у сфері діяльності інститутів громадянського суспільства; порівняльно-правовий метод — для зіставлення міжнародних стандартів із законодавством України та досвідом Польщі й країн Балтії; системний та структурно-функціональний підходи — для визначення ролі ІГС у механізмі демократичного врядування. Також використано елементи інституційного аналізу з метою оцінки рівня формалізації процедур участі та інституційної спроможності громадянського суспільства в умовах воєнного стану. Сукупність зазначених методів забезпечила комплексність і наукову обґрунтованість отриманих висновків.

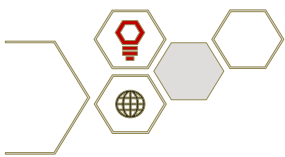

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблематика діяльності інститутів громадянського суспільства (ІГС), їх інституційної спроможності та відповідності міжнародним і європейським стандартам останніми роками набула особливої актуальності в українській та зарубіжній науковій літературі. З огляду на євроінтеграційний курс України та функціонування держави в умовах воєнного стану, дослідження цієї тематики здійснюється на перетині правових і політологічних підходів.

Міжнародні та європейські стандарти визнають інститути громадянського суспільства (ІГС) невід’ємним елементом демократичного врядування та важливим механізмом реалізації принципу верховенства права. Їхня діяльність розглядається не лише як форма суспільної активності, а як складова інституційної системи стримувань і противаг, що забезпечує підзвітність публічної влади та захист прав людини.

У документах Організації Об’єднаних Націй участь громадянського суспільства визначається як ключова умова ефективного управління. Зокрема, у ст. 5, 13, 18 Декларації про право і обов’язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загальновизнані права людини і основоположні свободи ООН закріплено право громадських об’єднань здійснювати правозахисну діяльність, отримувати ресурси для її реалізації та взаємодіяти з органами влади без необґрунтованого втручання держави [12].

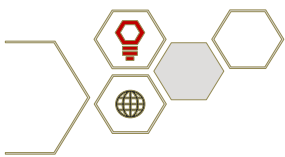
Рада Європи у своїх актах послідовно розвиває підхід до громадянського суспільства як партнера держави у публічному управлінні. У Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2007)14 «Про правовий статус неурядових організацій у Європі» визначено базові стандарти забезпечення сприятливого правового середовища для діяльності неурядових організацій як складової демократичного врядування. Зокрема, державам-членам рекомендовано гарантувати організаційну автономію, фінансову самостійність НУО, а також створювати умови для їх участі у формуванні та реалізації публічної політики [13].

Документ наголошує на неприпустимості надмірного адміністративного втручання у діяльність неурядових організацій, оскільки таке втручання може розглядатися як несумісне з демократичними стандартами. Відповідно до п. 6 Рекомендації, «на НУО не повинно поширюватися керівництво з боку органів державної влади», що закріплює принцип їх організаційної автономії. У контексті фінансової незалежності у п. 50 зазначено, що «НУО повинні мати право шукати та отримувати фінансування — як грошові кошти, так і внески в натуральній формі — з іноземних та міжнародних джерел... з урахуванням лише тих правил щодо митного, валютного та податкового контролю, які застосовуються до фінансування з інших джерел». Таким чином, встановлюється стандарт рівності умов доступу до фінансування без дискримінаційних обмежень.

Особливу увагу в Рекомендації приділено участі НУО у процесах прийняття рішень. Згідно з п. 76, «державні органи повинні забезпечувати умови для ефективної участі НУО в консультаціях щодо прийняття рішень з питань публічної політики», що свідчить про визнання участі громадянського суспільства невід’ємним елементом демократичного процесу. Водночас у п. 68 підкреслено, що «державні органи повинні здійснювати нагляд за НУО лише у випадку наявності об’єктивних підстав для підозри, що закон або умови, на яких надається державна підтримка, не дотримуються...», що обмежує дискреційні повноваження органів влади та спрямоване на запобігання надмірному контролю. Таким чином, положення Рекомендації CM/Rec(2007)14 формують комплексний стандарт правового статусу та гарантій діяльності неурядових організацій, який має бути врахований у процесі вдосконалення національного законодавства України.

Важливим орієнтиром є також Кодекс належної практики щодо участі громадськості у процесі прийняття рішень, схвалений Конференцією міжнародних неурядових організацій Ради Європи (2009 р.) [14]. У ньому визначено чотири рівні участі ІГС у публічному управлінні: інформування,

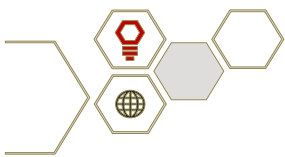

консультації, діалог і партнерство. Цей підхід акцентує увагу не лише на формальній участі громадських організацій, а на необхідності створення сталих процедур взаємодії між державою та громадянським суспільством.

Європейський Союз розглядає громадянське суспільство як складову принципу «good governance». У Білій книзі з європейського врядування, розділ III, пункт 3.1 наголошується, що залучення ІГС до процесів ухвалення рішень підвищує якість законодавства, рівень довіри громадян до інституцій та ефективність реалізації публічної політики: «Громадянське суспільство відіграє важливу роль у наданні громадянам можливості висловлювати свої занепокоєння та у наданні послуг, що відповідають потребам людей... Залучення громадянського суспільства дає можливість поєднати розробку політики з консультаціями на місцях, що дозволяє досягти більшої узгодженості та ефективності у впровадженні заходів ЄС»[15]. Подальший розвиток цього підходу закріплено у ст. 12, п. 1 Хартії основоположних прав Європейського Союзу, яка гарантує свободу об'єднань і право на участь у демократичному житті Союзу: «Кожна особа має право на свободу мирних зібрань та свободу об'єднань на всіх рівнях, зокрема у політичній, профспілковій та громадянській сферах, що передбачає право кожного засновувати профспілки та вступати до них для захисту своїх інтересів» [16].

Міжнародні стандарти акцентують увагу на особливому статусі правозахисних і волонтерських організацій, особливо в умовах надзвичайних ситуацій та збройних конфліктів. У цьому контексті підкреслюється обов'язок держави не лише утримуватися від обмеження діяльності ІГС, а й забезпечувати їх правовий захист та інституційну підтримку.

Імплементація міжнародних і європейських стандартів участі інститутів громадянського суспільства у публічному управлінні є одним із ключових зобов'язань України в межах євроінтеграційного процесу. Водночас аналіз чинного національного законодавства свідчить про часткову та фрагментарну

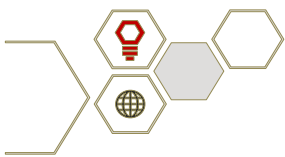

реалізацію зазначених стандартів, що впливає на рівень інституційної спроможності ІГС.

Конституція України закріплює базові гарантії свободи об'єднання громадян та участі у здійсненні публічної влади (статті 36, 38 Конституції України) [17]. Ці положення корелюють із нормами Хартії основоположних прав Європейського Союзу та Європейської конвенції з прав людини, які гарантують свободу асоціацій і право на участь у демократичному процесі. Водночас конституційні норми мають загальний характер і потребують розвитку через спеціальне законодавство.

Правовий статус інститутів громадянського суспільства в Україні визначається насамперед Законами України «Про громадські об'єднання» [18], «Про благодійну діяльність та благодійні організації» [19], «Про волонтерську діяльність» [20]. Зазначені акти формально відповідають підходам, закріпленим у Рекомендації Комітету міністрів Ради Європи CM/Rec(2007)14 «Про правовий статус неурядових організацій у Європі», зокрема щодо організаційної автономії та добровільності діяльності ІГС. Проте на практиці ці гарантії часто не підкріплюються ефективними механізмами участі громадських організацій у формуванні та реалізації публічної політики.

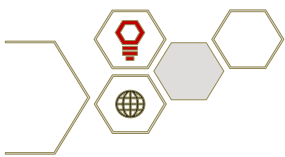
Важливим інструментом м'якого права (soft law), що деталізує механізми взаємодії влади та громадськості, є Кодекс належної практики щодо участі громадськості у процесі прийняття рішень, прийнятий Конференцією МНУО Ради Європи у 2009 році [21]. Документ визначає участь інститутів громадянського суспільства (ІГС) як «один із головних елементів демократії на всіх рівнях» та пропонує чотирьох рівневу модель залучення: від пасивного інформування до стратегічного партнерства. Згідно з Кодексом, ефективне врядування можливе лише за умови побудови «структурованого і прозорого діалогу», де державні органи забезпечують сприятливе середовище для діяльності неурядових організацій, а останні — виступають фаховими

партнерами у політичному процесі». На відміну від Кодексу належної практики щодо участі громадськості у процесі прийняття рішень Ради Європи, який передбачає чітку градацію форм участі: інформування, консультації, діалог, партнерство, українське законодавство не містить системного регулювання процедур взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства. Участь ІГС у консультативно-дорадчих органах має здебільшого рекомендаційний характер і залежить від політичної волі відповідних суб'єктів владних повноважень.

Окремої уваги потребує питання фінансової та інституційної підтримки ІГС. Міжнародні стандарти, зокрема Рекомендація Ради Європи CM/Rec(2007)14 та Керівні принципи ОБСЄ/Венеційської комісії щодо свободи об'єднань [22], визначають, що держава має не лише утримуватися від втручання, а й забезпечувати доступ до різноманітних джерел фінансування, включаючи публічні кошти та податкові пільги.

В Україні спостерігається суттєвий розрив між декларативним визнанням ролі громадянського суспільства та наявністю дієвих фінансових інструментів для його розвитку. Згідно зі звітом «Індекс сталості ОГС в Україні за 2023 рік» [23], рівень фінансової життєздатності сектору залишається одним із найнижчих показників через надмірну залежність від іноземної допомоги та складність доступу до державних ресурсів. По-перше, система державного фінансування (гранти з бюджету) характеризується високим рівнем бюрократизації та жорстким казначейським контролем, що в умовах воєнного стану та пріоритетності видатків на оборону, згідно з Постановою КМУ №590 робить фактичне отримання коштів невеликими регіональними ОГС майже неможливим [24]. По-друге, попри успішний досвід Польщі та Естонії, де діє механізм «відсоткової філантропії» (спрямування частки ПДФО на потреби ГО), в Україні це завдання, закріплене у Національній стратегії сприяння розвитку громадянського суспільства на 2021–2026 роки залишається на стадії законодавчих обговорень [25]. Крім

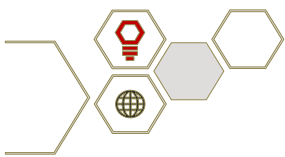

того, відсутність механізмів стабільної інституційної підтримки, про яку наголошують експерти НІСД, змушує організації залежати від короткострокових донорських проєктів, що знижує їхню стратегічну сталість [26]. Крім того, критичною проблемою є відсутність механізмів інституційної підтримки — фінансування операційної діяльності та розвитку спроможності ОГС, а не лише конкретних короткострокових проєктів. Це створює ризики «проєктної залежності» та обмежує стратегічну сталість правозахисних і волонтерських організацій, що виконують критичні суспільні функції під час війни».

Виявлені розбіжності між міжнародними стандартами та національною правозастосовною практикою свідчать про наявність системних проблем у забезпеченні інституційної спроможності інститутів громадянського суспільства в Україні. Особливої актуальності ці проблеми набувають в умовах воєнного стану, коли роль ІГС у забезпеченні прав людини, соціальної стійкості та взаємодії держави з суспільством суттєво зростає. З огляду на це подальший аналіз доцільно зосередити на ключових проблемах правового, організаційного та фінансового характеру, що стримують повноцінну реалізацію потенціалу громадянського суспільства, а також на визначенні перспектив удосконалення законодавчого регулювання з урахуванням міжнародних і європейських стандартів.

Висновки.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що імплементація міжнародних стандартів участі інститутів громадянського суспільства у процесах публічного управління в Україні має нормативно закріплений, однак концептуально незавершений характер. Формальне відтворення положень міжнародних документів у національному законодавстві не супроводжується їх повною інституційною та процедурною інтеграцією в управлінську практику.

Встановлено, що сучасна модель взаємодії держави та інститутів громадянського суспільства в Україні перебуває на етапі інституційного становлення, що зумовлює фрагментарність реалізації принципів належного врядування. Водночас наявність сформованої нормативної бази та орієнтація на стандарти Ради Європи створюють передумови для подальшого удосконалення механізмів участі.

Обґрунтовано доцільність переходу від декларативної імплементації міжнародних стандартів до їх системної інтеграції через:

- унормування обов’язковості консультацій у стратегічно значущих сферах публічної політики;

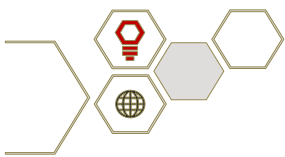
- запровадження чітких процедурних стандартів та механізмів контролю за врахуванням пропозицій громадськості;

- посилення юридичної відповідальності за порушення права на участь;

- забезпечення стабільної фінансово-інституційної підтримки діяльності ІГС.

Проведений комплексний аналіз довів, що в системі координат демократичного врядування інститути громадянського суспільства (ІГС) трансформувалися з факультативних суб’єктів у засадничий елемент архітектури «good governance». Міжнародні стандарти ООН та Ради Європи детермінують діяльність ІГС як автономний механізм легітимації публічної влади та ключовий інструмент забезпечення верховенства права.

Встановлено, що імплементація європейських стандартів у правову систему України має характер «формальної адаптації». Попри де-юре відповідність спеціального законодавства («Про громадські об’єднання», «Про благодійну діяльність») принципам організаційної автономії, де-факто спостерігається дефіцит інституціоналізованих процедур участі. Українська модель взаємодії залишається переважно в межах «консультативної» парадигми, тоді як європейські стандарти (зокрема Кодекс належної практики) вимагають переходу до сталого «партнерства».

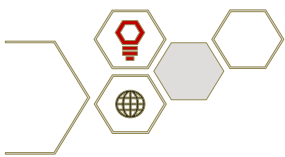
Аналіз фінансово-правового аспекту виявив системну дихотомію: декларативне визнання важливості ІГС супроводжується низькою інституційною спроможністю через відсутність диверсифікованих механізмів підтримки. Залежність сектору від іноземної допомоги та бюрократизація доступу до бюджетних ресурсів зумовлюють явище «проектної залежності», що нівелює стратегічну сталість організацій. Ключовим вектором реформування має стати імплементація механізму відсоткових відрахувань, що є апробованим стандартом у країнах Балтії та Польщі.

В умовах воєнного стану відбулася трансформація функціональної ролі ІГС — від моніторингу до безпосереднього виконання соціально-гуманітарних функцій держави. У цьому контексті збереження балансу між заходами національної безпеки та невтручанням у діяльність правозахисних і волонтерських груп є необхідною умовою збереження демократичного транзиту в межах євроінтеграційного курсу.

Резюмуючи, подальша гармонізація вітчизняного законодавства потребує не лише оновлення нормативної бази (зокрема впровадження закону про публічні консультації), а й створення реальних фінансових і цифрових стимулів. Це дозволить трансформувати громадянське суспільство з об'єкта державної політики на суб'єкта стратегічного партнерства, що відповідає критеріям членства в Європейському Союзі

Список використаних джерел

1. Скрипнюк О. В. Конституційні основи розвитку громадянського суспільства в Україні: досвід і перспективи. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2011. № 2. С. 15–20. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2011_2_4 (дата звернення: 25.01.2026).
2. Козюбра М. І. Верховенство права, права людини і місцеве самоврядування: проблеми взаємозв'язків. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2017. Т. 200. С. 67–71. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/NaUKMAun_2017_200_15 (дата звернення: 25.01.2026).

3. Батанов О. В., Кравченко В. В. Місцеве самоврядування як інститут громадянського суспільства: муніципально-правові проблеми взаємодії та функціонування. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6, № 6–7. С. 45–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aplup_2018_6_6-7_8 (дата звернення: 25.01.2026).

4. Андрєєва О. А. *Інституційна спроможність неурядового сектору в Україні* : монографія. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2024. 112 с.

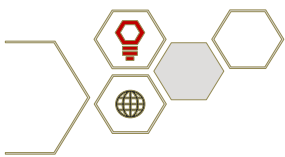
5. Михальчук Б. Електронна участь у територіальних громадах України...: електронні петиції. *Правова держава*. 2024. № 54. С. 92–102. DOI: 10.18524/2411-2054.2024.54.304877.

6. Каплан Ю. Розвиток громадянського суспільства в Україні в умовах війни: виклики та пріоритети державної політики 2023. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua/news/analitika/rozvytok-hromadyanskoho-suspilstva-v-ukrayini-v-umovakh-viyny-vyklyky-ta-priorytety> (дата звернення: 25.01.2026).

7. Індекс сталості розвитку ОГС (CSOSI) за 2023 рік. Київ : УНЦПД, 2024.

8. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2022–2023 роках: державна доповідь / Нац. ін-т стратегічних досліджень ; за заг. ред. О. О. Резнікової. Київ: НІСД, 2023. 121 с. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/17-civik-2018/rubrik_spryiannia/dopovid_NISD%202022-2023.pdf (дата звернення: 25.01.2026).

9. Косілова О. І., Федірко І. П. Політична участь в умовах партиципаторної та дорадчої демократії: новітні підходи, сучасне

трактування. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка 2021, № 2 (94) С.28-39

10. Косілова О. І. Обмеження політичних прав і свобод: нормативні підстави, механізми реалізації. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2020. № 3(114)/2020, С.18-24

11. CIVICUS Monitor – Global Findings 2024. URL: https://monitor.civicus.org/globalfindings_2024/ (дата звернення: 25.01.2026).

12. Декларація про право і обов'язок окремих осіб, груп і органів суспільства заохочувати та захищати загально визнані права людини і основоположні свободи : резолюція Генеральної Асамблеї ООН від 9 груд. 1998 р. № 53/144. URL: https://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/defender.shtml (дата звернення: 25.01.2026).

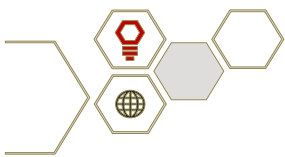
13. Про правовий статус неурядових організацій у Європі: Рекомендація CM/Rec(2007)14 Комітету міністрів Ради Європи державам-членам від 10 жовт. 2007 р. URL: <https://rm.coe.int/09000016804b537b> (дата звернення: 25.01.2026).

14. Guidelines on Freedom of Association. Warsaw : OSCE/ODIHR, 2015. URL: <https://rm.coe.int/16802eeddb> (дата звернення: 25.01.2026).

15. European Governance: A White Paper. COM(2001) 428 final. *Official Journal of the European Communities*. 2001. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52001DC0428> (дата звернення: 25.01.2026).

16. Хартія Європейського Союзу про основні права. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/MU00303> (дата звернення: 25.01.2026).

17. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/254к/96-вр> (дата звернення: 25.01.2026).

18. Про громадські об'єднання : Закон України від 22 берез. 2012 р. № 4572-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4572-17> (дата звернення: 25.01.2026).

19. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 5 лип. 2012 р. № 5073-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/5073-17> (дата звернення: 25.01.2026).

20. Про волонтерську діяльність : Закон України від 19 квіт. 2011 р. № 3236-VI : станом на 22 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3236-17> (дата звернення: 25.01.2026).

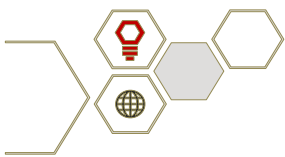
21. Кодекс належної практики щодо участі громадськості у процесі прийняття рішень : прийнятий Конференцією МНУО 1 жовт. 2009 р. CONF/PLE(2009)CODE1. URL: <https://rm.coe.int/16802eedcc> (дата звернення: 25.01.2026).

22. OSCE/ODIHR. Guidelines on Freedom of Association. URL: <https://odihr.osce.org/sites/default/files/f/documents/1/2/233076.pdf> (дата звернення: 25.01.2026).

23. Індекс сталості розвитку організацій громадянського суспільства в Україні за 2023 рік: звіт / УНЦПД. Київ, 2024. 84 с. URL: https://www.ucipr.org.ua/images/documents/2024_CSOSI_report_UA_revII_23_07.pdf (дата звернення: 25.01.2026).

24. Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 9 черв. 2021 р. № 590 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/590-2021-п> (дата звернення: 25.01.2026).

25. Про Стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021–2026 роки : Указ Президента України від 27 верес. 2021 р. № 487/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/487/2021> (дата звернення: 25.01.2026).

26. Стан розвитку громадянського суспільства в Україні у 2024 році : аналітична доповідь. Київ: Національний інститут стратегічних досліджень, 2024. URL: <https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analytychni-dopovidy/stan-rozvytku-hromadyanskoho-suspilstva-v-ukrayini-u-2024-na> (дата звернення: 25.01.2026).